

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının yaranmasının səksəninci ildönümünü qeyd etmək üçün Baş Assambleya yüksək səviyyəli iclasını keçirir. Mərasim dünya liderləri Nyu-Yorka tarixi palatada illik müzakirələr üçün gəldikləri zaman keçirilir. Sentyabrın 23-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyası çərçivəsində keçirilən yüksək səviyyəli müzakirələrdə iştirak ediblər. BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreş dövlətimizin başçısı İlham Əliyevi və birinci xanım Mehriban Əliyevanı salamlayıb. Dövlətimizin başçısı dünən Yunanistanın Baş naziri Kiriakos Mitsotakis və İraq Respublikasının Prezidenti Əbdülməttib Camal Rəşid ilə görüşüb.

Mühüm müzakirələr üçün tribuna

Assambleyanın sədri Annalena Baerbok BMT-nin iki dünya müharibəsindən sonra necə qurulduğunu və 72 ərəzinin hələ də müstəmləkə altında olduğu bir vaxtda "Holokostun ağlasığmaz dəhşətlərini" xatırladı. 26 iyun 1945-ci ildə BMT Nizamnaməsinin imzalanması "liderlərin öz xalqlarına və millətlərin bir-birinə bəşəriyyətin ən qaranlıq fəsilələrindən öyrəndiyi vədi idi" deyib.

"Birləşmiş Millətlər Təşkilatımızın 80 illik yubileyini qeyd edərkən, biz yenidən yol ayrıcında dayanmışıq" deyən xanım Baerbok nümayəndələrə bildirib. "Biz asan yolla gedə bilmərik və sadəcə təslim ola bilmərik. Biz düzgün yolu seçməliyik; dünyaya birlikdə daha yaxşı ola biləcəyimizi göstərmək üçün" deyib və Baş Assambleyanın bu əlamətdar sessiyası üçün hər kəsə uğurlu iş arzulayıb.

Millətlər üçün bir yer

BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreş də Təşkilatın ilk günlərinə qayıdıb və qeyd edib ki, bir çox ilk heyət üzvləri və nümayəndələri "müharibədən görünən yarılar daşıyırlar". Bu insanlar idealist deyildilər, lakin bəşəriyyətin ən pisini görmüşdülər və bildirdilər ki, "sülh hamıdan cəsarətli, ən praktiki, ən zəruri axtarışdır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatını qurarkən onlar qeyri-adi bir şey yaratdılar. Böyük və kiçik bütün xalqların heç bir ölkənin təkbəşinə həll edə bilməyəcəyi problemləri həll etmək üçün bir araya gələ biləcəyi bir yer".

Baş katib xəbərdarlıq edib ki, BMT-nin prinsipləri indiyədək heç vaxt olmadığı kimi zərbə altındadır: "Biz görüşdükdə mülki şəxslər hədəfə alınır və beynəlxalq hüquq tapdalanır. Bundan əlavə, iqlim böhranı davam edərkən, Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə (SDGs) nail olmaq üçün irəliləyişlər zəiflə-

BMT-80 il: Daha çox sülh, inkişaf və insan hüquqları

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyası çərçivəsində keçirilən yüksək səviyyəli müzakirələrdə iştirak ediblər

dikcə yoxsulluq və aclıq artır. Eyni zamanda, biz çoxqütblü dünyaya doğru irəliləyirik. Bu çağırışlara cavab vermək üçün biz təkcə Birləşmiş Millətlər Təşkilatını müdafiə etməməliyik, həm də onu gücləndirməliyik". O, beynəlxalq ictimaiyyəti "bu ana qədər aydınlıq, cəsarət və inamla yüksəlməyə" və "sülh və dini reallaşdırmağa" çağırıb.

BMT çətin günlər yaşayır

Səksən il əvvəl İkinci Dünya Müharibəsi-

nin qalib müttəfiqləri gələcək müharibələrin qarşısını almaq və müharibədən sonrakı nizami formalaşdırmaq üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatını qurdular. Onlar beş dövlətin - ABŞ, Sovet İttifaqı, Böyük Britaniya, Çin və Fransanın dominant rol oynaması barədə razılığa gəldilər. BMT Təhlükəsizlik Şurasının bu beş daimi, veto hüququna malik üzvü - "Böyük beşlik" dünyanın polisi olmalı idi.

Bu gün dünya liderləri Nyu-Yorkda BMT-nin illik toplantılarına toplaşarkən, çox az adam "Böyük beşliyin" təşkilatın yaradıcılarının ambisiyalarını həyata keçirə bilmədiklərini iddia edə bilər. "Böyük beşlik" Qəzza və

Ukraynadakı münaqişələr, İranın nüvə proqramı ilə bağlı diplomatiya və Sudandan Myanmaya qədər böhranlarla bağlı razılaşmır. Soyuq Müharibə dövründə böyük dövlətlər arasında fikir ayrılıqları bəzən o qədər kəskin olurdu ki, Təhlükəsizlik Şurası aylarla bir araya gəlmirdi. Bununla belə, Təhlükəsizlik Şurası həm də İsrail və ərəb dövlətləri arasında münaqişələrdə vasitəçilik etmək və onların gərginləşməsinin qarşısını almaq üçün forum kimi istifadə olunurdu. Soyuq müharibənin sonunda beş güc yeni əməkdaşlıq ruhu tapdı. Təhlükəsizlik Şurası 1991-ci ildə ABŞ-ın İraqı Küveytdən çıxarmaq kampaniyasını dəstəklədi və BMT sülhməramlı əməliyyatları dalgasına və sanksiya rejimlərinə nəzarət etdi.

Əsrin əvvəlindən bəri bu əməkdaşlıq səviyyəsi aşağı düşüb, belə ki, beş güc 2003-cü ildə İraqın işğalı və Suriyadakı vətəndaş müharibəsi kimi məsələlər ətrafında dəfələrlə toqquşub. Rusiyanın Ukraynaya hərbi müdaxiləsi münasibətlərin daha da sürətlə pisləşməsinə səbəb olub. BMT hələ də Cənubi Sudan və Livan kimi ölkələrdə sülhməramlı missiyaları dəstəkləyir, lakin Təhlükəsizlik Şurası ciddi böhranları həll edərkən çox vaxt dalana dirənir. 2024-cü ildə G5 ölkələri arasındakı fikir ayrılıqları Təhlükəsizlik Şurasının 1991-ci ildən bəri ən az - 41 qətnamə qəbul etməsinə səbəb olub.

BMT tez-tez müharibələrin qarşısını almaq və dayandırmaq iqtidarında olmadığına görə sərt şəkildə tənqid olunsada, Təhlükəsizlik Şurası son nəticədə sadəcə geosiyasət realitələrini əks etdirir. Rəqabətli və çoxqütblü dünyada veto hüququna malik ölkələrin 1990-cı illərdə olduğundan daha az böhranla bağlı kompromislər tapması təəccüblü deyil.

BMT-yə üzv olan bir çox dövlət bu beş gücün təşkilat və bütövlükdə dünya daxilində müstəsna səlahiyyətə malik olması fikrini anaxronizm hesab edir. Hindistan və Braziliya kimi nüfuzlu dövlətlər Təhlükəsizlik Şurasında daimi yerlər axtarırlar.

Ardı Səh. 3

Əvvəli Səh. 2

Afrika hökumətləri keçmiş müstəmləkə ağalarının hələ də BMT vasitəsilə qitədə şərtləri dikte etməyə çalışmalarından şikayətlənirlər. Ukrayna diplomatları Rusiyanın 1990-cı illərdə Sovet İttifaqından miras qalmış kresloya iddiasının legitimliyini şübhə altına alır.

Azərbaycan Baş Assambleyada

Sentyabrın 22-də Prezident İlham Əliyev Nyu-Yorkda dünyanın alternativ investisiyalar sahəsində ən böyük idarəedici şirkətlərindən biri olan "Brookfield Asset Management" şirkətinin baş icraçı direktoru Brüs Flətt ilə görüşüb. Brüs Flətt 2023-cü ildə ölkəmizə səfəri zamanı Azərbaycanda müşahidə etdiyi iqtisadi nailiyyətlərin və inkişaf proseslərinin onda dərin təəssürat hissi yaratdığını bildirib. O, rəhbərlik etdiyi şirkətin Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ilə uğurlu əməkdaşlığının getdikcə genişləndiyini vurğulayıb. Brüs Flətt Vaşinqtonda Azərbaycan ilə Ermənistan arasında münasibətlərin normalaşdırılması ilə bağlı əldə edilmiş nəticələrə görə təbriklərini çatdırıb və bunun bölgədə iqtisadi əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi üçün də yaxşı imkan yaratdığını deyib.

Ölkəmizlə "Brookfield Asset Management" şirkəti arasında qurulmuş əlaqələrin uğurlu inkişafından məmnunluğunu bildiren Prezident İlham Əliyev bunun əməkdaşlığımızın uzunmüddətli strateji inkişafı üçün geniş imkanlar yaratdığını vurğulayıb. Söhbət zamanı Azərbaycanın bərpaolunan enerji sahəsindəki imkanları və ölkəmizin regional enerji mərkəzinə çevrilməsi perspektivləri barədə fikir mübadiləsi aparılıb.

Dövlət başçısı İlham Əliyev Nyu-Yorkda "Neuberger Berman" şirkətinin sədri və baş icraçı direktoru Corc Volker ilə görüşüb. Görüşdə Azərbaycan ilə "Neuberger Berman" şirkəti arasında əməkdaşlığın cari vəziyyəti və inkişaf perspektivləri ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb. Prezident ölkəmizin beynəlxalq maliyyə qurumları və nüfuzlu investisiya şirkətləri ilə əməkdaşlığın genişləndirilməsinə önəm verdiyini vurğulayaraq, bu xüsusda "Neuberger Berman" şirkəti ilə tərəfdaşlığın bundan sonra da uğurlu davam edəcəyinə inamını ifadə edib.

Söhbət zamanı Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun 2016-cı ildən etibarən bu şirkətlə səmərəli tərəfdaşlığının ölkəmizin maliyyə sektorunun inkişafına və beynəlxalq investisiya imkanlarının genişlənməsinə töhfə verdiyi vurğulanıb. Corc Volker rəhbərlik etdiyi şirkətin global maliyyə və investisiya fəaliyyəti barədə məlumat verərək, Azərbaycanla əməkdaşlıqdan məmnunluğunu ifadə edib. O, regionda baş verən iqtisadi proseslərin şirkət üçün əhəmiyyətini vur-

BMT-80 il: Daha çox sülh, inkişaf və insan hüquqları

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyası çərçivəsində keçirilən yüksəksəviyyəli müzakirələrdə iştirak ediblər

ğulayıb, yeni layihələr çərçivəsində tərəfdaşlığın genişləndirilməsi üçün mövcud imkanların dəyərləndirildiyini bildirib.

İlham Əliyev həmin gün "Blackstone" şirkətinin prezidenti və baş əməliyyat direktoru Conatan Qrey ilə görüşüb. Conatan Qrey Azərbaycanda həyata keçirilən iqtisadi islahatların və inkişaf proseslərinin beynəlxalq investorlar üçün cəlbəedici imkanlar yaratdığını vurğulayıb. O, rəhbərlik etdiyi şirkətin Azərbaycanla, xüsusilə də Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondu ilə uğurlu əməkdaşlığının genişləndirilməsində maraqlı olduğunu qeyd edib və ölkəmizdə formalaşmış əlverişli investisiya mühitini yüksək qiymətləndirib. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın dünya miqyasında aparıcı maliyyə institutları ilə əməkdaşlığa böyük önəm verdiyini deyərək, ölkəmizdə sabitlik, şəffaflıq və davamlı inkişaf prinsipləri əsasında formalaşmış iqtisadi mühitin yeni tərəfdaşlıqlar üçün əlverişli zəmin yaratdığını vurğulayıb.

Quterreş: "Qətnamələr icra olunmur"

BMT-nin Baş katibi Antonio Quterreş BMT Baş Assambleyasının kuluarlarında Fələstin məsələsinin yeganə həllinin iki dövlətli həll yolu olduğunu bildirib. Rəsmi vurğulayıb ki, iki dövlət olmasa, Yaxın Şərqdə sülh olmayacaq və radikalizm bütün dünyaya yayılacaq: "Mən Fransa hökumətinə və Səudiyyə Ərəbistanı Krallığına iki dövlət həllinin həyata keçirilməsinə dair bu beynəlxalq konfransı çağırışlarına görə təşəkkür edirəm. Fələstin nümayəndə heyətinə öz təşəkkürümü bildirmək və onun tam təmsil olunmaq imkanından məhrum edilməsindən məyus olduğumu bir daha bildirmək istəyirəm".

Quterreş beynəlxalq hüququn pozulmasından şikayətlənib: "Dialoq dalana dirənib. Qətnamələr icra olunmur. Onilliklər boyu davam edən diplomatiya nəticəsiz qaldı. Vəziyyət dözülməzdir və saat keçdikcə daha da pisləşir.

Ardı Səh. 4

Əvvəli Səh. 3

Biz bu gün bu kabusdan yeganə çıxış yolunu tapmağa kömək etmək üçün toplaşmışıq: iki müstəqil, suveren, demokratik dövlətin - İsrail və Fələstinin 1967-ci ildən əvvəlki xəttlərə əsaslanaraq, Qüdsün paytaxt olmaqla, sülh və əmin-amanlıq şəraitində yan-yanaya yaşayacağı, iki müstəqil, suveren, demokratik dövlətin - İsrail və Fələstinin yaranması qaçılmazdır. Mən bir çox üzv dövlətlərin Fələstin Dövlətini tanımaq öhdəliyi də daxil olmaqla iki dövlət həllini dəstəkləmək üçün gördüyü tədbirləri alqışlayıram. Mən Baş Assambleyanın Nyu-York Bəyannaməsini təsdiq etməsini alqışlayıram".

Ərdoğan: "Bu, bütün dünyanın davasıdır"

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan BMT Baş Assambleyasının kuluarlarında çıxışı zamanı bildirib ki, bir neçə ölkənin Fələstin tanımaq qərarı tarixidir. O, Fələstin məsələsinin "bütün dünyanın davasına" çevrildiyini bəyan edib: "Mən ilk növbədə bu konfransa həmsədrlik etdikləri üçün Fransa və Səudiyyə Ərəbistanına minnətdarlığımı bildirirəm. Fələstin dövlətini tanımağa qərar verən, bununla da ədalətin və vicdanın səsinə hörmətlə yanaşan bütün ölkələri təbrik edirəm. Ümid edirəm ki, bu addım, eləcə də

yaxın gələcəkdə həyata keçiriləcək təşəbbüslər iki dövlət həllinin reallaşmasını sürətləndirəcək. Artıq iki ilə yaxındır ki, bölgəmiz İsrail hökumətinin amansız və qeyri-insani hücumlarının ağırlığı altında görünməmiş bir fəlakət yaşayır. Qəzzada törədilən qətlamlar və vəhşiliklər azalmayan vəhşiliklə davam edir. Aydın məsələdir ki, vicdanı olan heç kim bunu qəbul edə və ya baş verənlər qarşısında səssiz qala bilməz.

Biz görürük ki, Avropada, Asiyada, Amerikada və Afrikada getdikcə daha çox insan

BMT-80 il: Daha çox sülh, inkişaf və insan hüquqları

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva
BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyası çərçivəsində keçirilən
yüksək səviyyəli müzakirələrdə iştirak ediblər

küçələrə axışır, mediada və sosial mediada öz səsinə ucaldır, "Fələstinə azadlıq!" çağırışı edir. Bu ziddiyyət, o cümlədən buradakı dostlarımin diqqətindən yayınmamalıdır. Netanyahu hökuməti Holokost zamanı özü məhv edilmə cəhdinə məruz qalmış cəmiyyətə rəhbərlik edir və bu gün bu hökumət qonşularına - yəhudi xalqının minilliklər boyu quru, su, hava və dənizi paylaşdığı xalqa qarşı soyqırım törədir. Bu zülmə qarşı durmaq təkcə beynəlxalq ictimaiyyətin qanuni vəzifəsi deyil, həm də mənəvi imperativdir. Beynəlxalq ictimaiyyət İordan çayının qərb sahilində ekspansionizmi, Şərqi Qüdsün ələ keçirilməsini və regionda qeyri-sabitliyi yaymaq cəhdlərini dayandırmalıdır. Əks halda, heç bir beynəlxalq nizamdan, ümumbəşəri dəyərlərin qorunmasından söhbət gedə bilməz".

Müharibələr, yoxsulluq, insan haqları

193 üzv dövlətin reaksiyasının olmaması gələcək təxribatlara təkan verə bilər. Rumıniyanın xarici işlər naziri Oana-Silvia Xaçurcu vurğulayıb ki, "Rusiya dəfələrlə Avropa ölkələrinin suveren hava məkanını pozub. "İndi

Estoniya, keçən həftə Rumıniya, ondan əvvəl Polşa idi" deyib. "Beynəlxalq ictimaiyyətin, xüsusən də bu Şuranın reaksiyasının olmaması belə gələcək təxribatlara təkan verə bilər", - o vurğulayıb və beynəlxalq ictimaiyyəti Moskvanın Ukraynaya qarşı əsassız təcavüzünü rədd etməyə çağırıb.

Polşanın Baş nazirinin müavini və Xarici İşlər Naziri Radoslav Sikorski Rusiya Fede-

rasiyasına müraciət edərək deyib: "Biz bilirik ki, siz beynəlxalq hüquqa əhəmiyyət vermirsiniz və siz qonşularınızla sülh şəraitində yaşaya bilmirsiniz. Onun sözlərinə görə, buna görə də Polşanın Rusiya Federasiyası hökumətindən "yalnız bir xahişi" var: "Əgər başqa bir raket və ya təyyarə bizim hava məkanımıza icazəsiz - bilərəkdən və ya səhvən - daxil olarsa və vurularsa və təyyarənin qalıqları NATO ərazisinə düşərsə, lütfən, bu barədə qışqırmağa gəlməyin".

Estoniyanın Xarici İşlər Naziri Marqus Tsahkna Şuraya döyüşə hazır MiQ-31 qırıcılarının radar skrinşotlarını və fotoşəkillərini təqdim edərkən deyib: "Burada siz Rusiya qırıcılarının hara daxil olduğunu, harada olduğunu və necə çıxdığını da görə bilərsiniz. "Onlara xəbərdarlıq edildi" dedi və "bütün kanallarda çox aydın ünsiyyət" olduğunu və

"cavab" verilmədiyini söylədi. O, vurğulayıb ki, "pozulma aydındır və Rusiya əvvəllər bir neçə dəfə yalan danışdığı kimi yenə yalan danışır".

Moskvanın 2008-ci ildə Gürcüstanı işğal etməsini, 2014-cü ildə Krıma girməsini və 2022-ci ildə Ukraynaya qarşı təcavüzünü xatırlayırıq və o, Rusiya Federasiyasına deyib: "Ona görə də xahiş edirəm, bir daha yalan danışma, burada ciddi sübutlar var".

Yunanıstanın xarici işlər naziri Giorgos Gerapetritis deyibki, üç Rusiya qırıcısının Estoniya hava məkanına daxil olması ilə bağlı son insident ayrılıqda nəzərdən keçirilə bilməz. "Bu cür ehtiyatsız hərəkətlər yeni deyil, lakin onların ardıcıl təkrarlanması onların sadəcə təsadüf olmadığını göstərir" deyib və əlavə edib ki, deyildiyi kimi - bir dəfə qəza, iki dəfə təsadüf, üçü bir nümunədir. Biz Rusiyanı bu qeyri-qanuni hərəkətləri dərhal dayandırmağa və beynəlxalq hüquq çərçivəsində öhdəliklərinə hörmət etməyə çağırıraq".

Danimarkanın xarici işlər naziri Lars Lokke Rasmussen, "Bunlar Rusiya Federasiyasının ehtiyatsız və təhlükəli eskalasiyaları və təxribatlarıdır" deyib. "Rusiya açıq şəkildə hiss edir ki, cəzasız hərəkət edə bilər", o, Danimarka və müttəfiqlərinin təxribata məruz qalmayacağını bildirib. "Biz bu oyun kitabını əvvəllər görmüşük - Gürcüstanın işğalı, Krımın ilhaqı, Donbasın işğalı, Ukraynanın genişmiqyaslı işğalı. Rusiyanın qonşuları - əsassız deyil - onların növbəti ola biləcəyindən qorxurlar. Biz bu gün Rusiya Federasiyasına deyirik: geri çəkilin", o vurğulayıb.

150-dən çox dövlət və hökumət başçısı və onları müşayiət edən nümayəndə heyətləri BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyasında iştirak etmək üçün Nyu-Yorka gəlib. "Birlikdə daha yaxşı: 80 il və daha çox sülh, inkişaf və insan hüquqları naminə" mövzusunda həsr olunmuş sessiya sentyabrın 30-dək davam edəcək. Rusiya-Ukrayna müharibəsi, Qəzzada vəziyyət, Fələstin məsələsi, dayanıqlı inkişaf məqsədləri, iqlim böhranı kimi mövzularda xüsusi diqqət ayrılacaq.

V.VƏLİYEV